

Gorenjec

Št. 38. Leto XIX. - Kranj, 21. septembra 1935.

Uredništvo in uprava je v Kranju, Strossmajerjev trg št. 1. Telefon št. 73. „Gorenjec“ izhaja vsako soboto. Dopise sprejema uredništvo do srede zvečer. Rokopisi se ne vračajo. Nefrančnih pisem ne sprejemamo. — Naročnina za „Gorenjec“: celoletno 40 Din, polletno 20 Din, četrletno 10 Din, pos. št. 1 Din.

List za gospodarstvo, socialno politiko in prosveto

Kranjska občina propadla pred državnim svetom v Belgradu

V izvajanju svoje velikopotezne davčne politike je začela — kakor smo večkrat omenjali — kranjska občina lansko leto koncem avgusta naenkrat brez kakršne pravne podlage pobirati davščino na blagovni promet ali uvoznino tudi na pridelke okoliških kmetov. Mi smo takoj v mnogih člankih začeli ljudstvo poučevati, da je vsako pobiranje te davščine nezakonito, da nima kranjska občina nobene pravice več pobirati je, in da je zato tudi ni treba plačevati. Pa je prišla kranjska občina z uradnimi popravki in nas na podlagi tiskovnega zakona primorala, da smo priobčili njene popravke, češ da ni res, da nima občina pravice več pobirati davščino na blagovni promet, pač pa da je res, da ima tako pravico. Mi smo v ponovnih člankih temeljito razložili in poučili ljudstvo, da vključ takemu popravku kranjske občine nima nobene pravice do pobiranja te davščine, ker je v jasnem nasprotju z zakonom. Kranjski meščani, ki so se zoper to davščino sicer zelo pritoževali, pa so, kakor smo čuli, le bolj verjeli tem uradnim popravkom in rajši davščino potrpežljivo naprej plačevali, kakor da bi se ji v bran postavili. Okoliški kmet je pa napravil drugače. Čim se je prepričal po naših člankih, katerim je opravičeno popolnoma verjel, da kranjska občina neopravičeno pobira davščino na blagovni promet, se je temu seveda z zakonitimi sredstvi postavil odločno v bran. Tako postavna sredstva so najprvo pritožba na občinski zastop in potem na sresko načelstvo. Tako je storila tudi mlekarška zadruga iz Naklega, ko je kranjska občina po svojih organih zahtevala in tudi pobrala uvoznino za v Kranj pripeljano mleko, četudi je pri danih razmerah že vnaprej pričakovala, da bodo občina in sresko načelstvo v Kranju takrat njeno pritožbo zavrnilo, kar se je tudi točno zgodilo. Ker imamo pri nas podobno, kakor tudi v vseh kulturnih državah po svetu tako urejeno, da je vsak posameznik opravičen, ako misli, da je administrativna oblast (v našem slučaju občina ali pa sresko načelstvo) nekaj protizakonitega odredila ali izdala kakšen odlok, ki je v nasprotju z veljavnimi zakoni, vložiti na upravno sodišče tožbo, s katero zahteva, da sodišče izreče, da se je kršil zakon in s tem izreče, da je dotični odlok neveljaven, je tako napravila tudi Mlekarska zadruga, vložila je tožbo na upravno sodišče v Celju in zmagala.

Kranjska občina je po svojem zastopniku pred sodiščem v Celju sicer branila svoje stališče, pa brezuspešno. Ko je sodba izšla, smo jo v Gorenju priobčili in zbudila je veliko zanimanje v celi naši javnosti in seveda tudi med meščanstvom in prizadetimi. Ker je bilo pričakovati, da se pritožbo na najvišjo instanco, to je državni svet v Beogradu, ki je naše najvišje upravno sodišče v državi. Kakor je bilo pričakovati, pa je državni svet razsodil v zadevi popolnoma tako kakor upravno sodišče v Celju. V svoji razsodbi od 22. avgusta t. l., ki je bila kranjski občini pred nekaj dne-

vi dostavljena je zavrnil tožbo kranjske občine, potrdil sodbo upravnega sodišča v Celju in s tem izrekel, da je kranjska občina nezakonito pobirala davščino na blagovni promet. S tem je zadeva pravno za vsakega prizadetega kakor tudi za kranjsko občino končno veljavno končana. Čim je najvišje upravno sodišče naše države s svojo razsodbo izreklo, da je kranjska občina neopravičeno in protizakonito pobirala davščino na blagovni promet od Mlekarske zadruge v Naklem, je s tem tudi rečeno, da je nezakonito pobirala od vsakega drugega in iz česar zopet sledi, da je tako, kakor je Mlekarska zadruga opravičena zahtevati povračilo pobrane davščine, opravičen vsak drugi, ki je to davščino plačal, zahtevati, da se mu povrne.

Tako je zopet ena važna gospodarska zadeva kranjske občine natančno tako končana kakor smo napovedovali! — in „Gorenjec“ ima zadoščenje, da je popolnoma pravilno ljudstvo poučeval. Kako prav bi bilo, ako bi ga tudi gospodje od JNS občinske večine še v pravem času ubogali! — Koliko stroškov bi občini prihranili, ako že ne upoštevajo moraličen poraz, ki so ga doživeli pri tej velikopotezni finančni občinski politiki. Naj jim bo ta poraz v opomin, da ne bodo v kratkem doživeli kakega večjega! — Naj upoštevajo tudi vse druge dobre svete, ki jih dajemo za občinsko gospodarstvo — da ne pride še večje razočaranje.

Končno še moraličen pouk vsem onim meščanom, ki se sicer kaj radi pritožujejo proti različnim davkom in davčinam, a to šele tedaj, ko je odmera že pravomočna ali pa tedaj, ko jim je že dostavljena izvršba. Takrat vlada med njimi veliko razburjenje, veliko jeze in padajo mnogi očitki proti vsakomur, celo proti nedolžnim organom, ki vršijo samo svojo dolžnost med tem, ko sami niso ničesar ukrenili, da bi se proti krivici postavili v bran takrat, ko jim je bil čas, ker so imeli najrazličnejše malenkostne osebne obzirnosti ali pa so se branili vsakega truda, potov in dela ter tudi najmanjšega izdatka, ki bi prišel v korist tudi kakemu sotrpinu. V tem oziru je naš kmet čisto druge vrste človek. Ako spozna, da se mu je zgodila krivica in četudi je v primeri z naporom, ki ga čaka, da jo zavrne, malenkostna, gre z golj za pravico v težaven boj, naj si zahteva od njega še toliko žrtev. Tako je bilo tudi v predmetnem slučaju. Za par dinarjev, ki jih je bogata občina kranjska neopravičeno pobrala kmečki zadugi, spustila se je v boj in izbojevala je pravico, ne le sama sebi, ampak v veliko višji meri bogatim kranjskim meščanom. Prav radovedni smo, če se bo eden med njimi znašel, ki bo za to izrekel zahvalo.

Končno pa nastane vprašanje, kdo in kako naj uredi občinske finance, ki so radi protizakonite finančne politike sedaj v razruvanem stanju?

Težak je na to odgovor? Le kako naj bo proračun v ravnovesju, če se izvede razsodba državnega sveta pri vseh, od katerih se je pobralo nezakonite davjatve? In kakšne naj bodo tudi ostale posledice?

Vzgoja mladine

Po naključju mi je prišel v roke „Slovenec“ z dne 6. februarja 1934. Razgrnem ga in najdem v njem resolucijo „Krščanske šole“. Berem: „Za učitelja, ki z besedo ali s slabim zgledom uničuje najvišje npravne vrednote, ne sme biti mesta pri naši mladini“. O, to podpisem! Kako, da smo na to resolucijo tako hitro pozabili? Ali smo mar morali? Ali je prišel že čas, da jih zopet zbudimo v življenje? Papir jih je ohranil, ob njih se pozivljajo vsakovrstni doživljaji zadnjih let, ko smo morali molčati in potrpeti — a na srečo nismo pozabili, kar nas je ves čas grizlo in peklo. Čujte dogodbico,

ki se ni odigrala v deseti deželi in tudi ni pravljica:

Nekoč (tako prične pravljica, samo, da je ta zabeležena v krstniki devete dežele z datumom) je neki oče ujel neopažen na uho razgovor svojega sinka Jurčka in sosednega Miheca, pri Nagodetu se pravi. V šolo sta ta dva skupaj hodila in se tudi sicer rada shajala, dokler se ni zgodilo nekaj... Pravi Jurček Mihecu: „Ti Mihec, saj nisi hud, joj imam tudi Angavovo Katrico rad, da veš.“ Mihec ga z viska pogleda in se pomilovalno nasmehne: „Smrkavec, kaj boš ti, mara Katrica za te!“ Jurček je užaljen: „Raje kot tebe, ki si ves umazan!“

Mihec udari Jurček v jok. Pripravljata se za boj. Oče pokliče. Mihec zbeži, Jurček obstane in se ne gane. To je prvo dejanje.

„Pridi sem, Jurček“, pokliče oče. Slaba vest zadržuje človeka. „Kakšne pogovore sta imela z Mihecem?“ Jurček s težavo izjavlja: „Mihec je v šoli rekel, da ima Angavovo Katrico tako rad, da bi jo na... kušnil.“ Očetu zapre sapo. Ne morem zapisati, kako ravno je Jurček rekel, ni za spodobne ljudi. „Kaaaj?“ zategne oče, Jurček ponovi. „Od danes naprej nikdar več z Mihecem nikamor! Če si slišal od njega takšne besede, zakaj nisi povedal gospodu katehetu?, se huduje oče. Jurček pa: „Saj je Mihec to vpričel gospodične rekel.“ Oče ne verjame. Ni vedel, da Jurček zna že lagat: „Kakoo?“ „Res, res, ata!“ Oče nameri, sinko v jok in izdavi dogodek iz šole v deseti deželi: „Onkrat so bili naša gospodična dobre volje (kako spoštljivo rabi 5. osebo množine!), pa so vprašali, če imamo dečki šolske deklice kaj radi. Ko smo bili tiho so še vprašali(!), kdo ima katro rad. Nagodetov Mihec je dejal, da ima Angavovo Katrico tako rad...“ V tretje pove Jurček iste besede. Oče se potegne za učiteljico, ki da je prav gotovo Miheca oklofutala. Jurček pa, da ne, da so se tudi gospodična smejali in še tako zelo, da so se ob kolena tolkli. Pa je drugo dejanje, in predigra in konec!

Kako je oče podučil sinka, mi ni znano. Samo to vem, da je izgubil vero in zaupanje do šole, da je bil poln jeze in vžaljenosti in skrbi in dvomov. Priročiti se ni mogel nikamor, ker so vladali takrat možje, ki niso delali ljudstvu po volji, čeprav je bilo to pošteno.

Hvala Bogu, da je bilo to le v deveti deželi. In ista kronika pripoveduje še nadalje, da je imela deveta dežela tudi še take eksemplarje med učiteljstvom, ki so v jezi rabili navadno počestne ali celo ošterijske kletve, gotovo da otrokom za strah in temeljitejšo vzgojo; potem take, ki so pred otroci psovali dnevno politiko, če ni bilo samo diktiranega kova; potem take, ki so se nad otroci znašali, če starši niso hoteli

trobiti v njihov rog; potem take, ki so postavljali na laž besede nepriljubljenih svečnikov; potem take, ki so se avtoritativno izražali o skrivnosti molitve in vere; itd. O, čudne stvari so se dogajale v deveti deželi. Zgodovina piše, da so bili ljudje brez moči proti takim eksemplarjem.

Pa so se razmere v deveti deželi spremenile. Odstavljen je bil deželni oskrbnik. In ljudje so povedali na ves glas, kaj jim ni po volji in zahtevali pravo vzgojo v šoli, ki je skladna z vzgojo doma in v cerkvi!

Tako! Pri nas je marsikje verno ljudstvo zadnja leta tudi silno trpelo radi žalostnih šolskih razmer. Resolucija, ki sem jo že zgoraj navedel, je samo izraz trpljenja in vžaljenosti. Podesetorjena je bila razžaljenost tam, kjer se jim je ob vseh praznih in zavozenih „vzgojnih“ metodah in vzgledih, očitalo, da so strši krivi, vsega samo starši, če so otroci slabi, če ne ogajajo, če nimajo spoštovanja, olike i. t. d. Zlomka vendar, ali verno ljudstvo pohujšuje otroke, ali jim ono polaga kvanto na usta ali ono kolne pred njimi, ali se ono norčuje iz molitve, dohovščine? Tisti, ki tako počenjajo, so narodne sramotne izjeme! Zato verno slovensko ljudstvo zdaj pričakuje, da ravno ta resolucija pride do polne veljave. Naša zahteva je to! Mi hočemo imeti dobre otroke! Zato hočemo tudi dobri učiteljevi! V tem pogledu mnogo pričakujemo od bodočnosti. Breobzirno bomo predložili svoje zahteve, ki bodo v glavnem šle za tem, da šola nikdar in nikjer ne podira, kar gradita Cerkev in dom. Spoštujemo in ljubimo dobro učiteljstvo, ki vrši svojo službo vestno iz pravega poklica; ki vpoštevata, da je vera najboljša vzgojiteljica; ki gradi s svojim lepim zgledom svojo plemenitost v človeku — toda odklanjamo ono učiteljstvo, ki svojega vzvišenega poslanstva noče pravilno udeleževati! Dozdaj protesti in resolucije niso nič izdale, odslej, tako upamo, bo tudi v tem pogledu drugače. Slovensko verno ljudstvo bo prišlo zopet do odločujoče besede v korist mladine in bodočnosti naroda!

Kmečki zbor

Prvo kmečko stanovsko zborovanje slovenskih kmetov se je vršilo po razpustu Kmečke zveze v St. Jurju ob J. žel. ob priliki proslave 25 letnice tamkajšnje kmetijske šole. To zborovanje je bilo zborovanje slovenskih kmetov. Tega zborovanja so se udeležili najzavednejši kmečki ljudje iz vseh slovenskih pokrajin, kar priča seznam udeležencev. Najbolj razveseljiva pa je ugotovitev, da so bili na tem zborovanju zbrani kmetje iz različnih političnih skupin, ki so tekom zborovanja razpravljali o najkočljivejših vprašanjih.

Vredno je omeniti tudi to, da so se razprave udeleževali ter z besedo posegali skoraj vsi navzoči.

Med udeleženci so tvorili večino absolventi kmetijskih šol, ostali pa so bili ugledni kmetje, nekateri od njih celo v javnem življenju zelo poznani in vplivni možje ter zastopniki oblasti, časopisja in zadrugištva.

Zborovanje je otvoril takoj po prihodu popoldanskih vlakov v imenu Zveze absolventov kmetijskih šol njen predsednik g. Janez Ovse-
nik iz Predoselj pri Kraju.

Obrazložil je vzrok sklicanja: ker je kmečka stiska postala že neznosna, tako da propadajo kmečki domovi in ljudje, je potrebno, da vsi slovenski kmečki ljudje združeno in enotno nastopimo ter z združenimi močmi skušamo doseči izboljšanje nevdolžnih kmečkih gospodarskih razmer. Kot za svoje stanovske koristi nastopajo enotno vsi drugi stanovi ter zato tudi dosega svoje zahteve, tako moramo v stanovskih kmečkih vprašanjih nastopati enotno in silno vsi kmetje.

Kot prva točka zborovanja se je obravnavalo vprašanje Kmečke zbornice. Sprejeti sklepi so obsežni v skupnih „Sklepih zborovanja“. Razprava o tej točki je trajala nad dve uri in so se udeleževali številni zborovalci, ki so bili vseh vprašanjih enotnih misli. Soglasno so odobravalni načelo, ki ga je povdaril Ivan Turk iz Šmarji pri Jelšah, da se mora kot prvi kmet smatrati le oni, ki se lahko kot tak izkaže z od kmečkega dela žuljavimi rokami!

Glede načina, kako doseči Kmečke zbornice, so bili vsi zborovalci mnenja, naj bi država izdala okvirni zakon o kmečkih zbornicah, s katerim bi priznala kmečkim zbornicam v po-
edinah banovinah pravico ustanovitve stanovskega zastopstva in kritja vzdrževalnih stroškov z doklado na zemljarino. Vendar pa so

priznali, da je žalosten znak za našo kmečko nezavednost, — kar je ugotovil Tine Janhar: Zej pri Medvodah, — da čakamo, da nam kmečko zbornico ustanovijo drugi, mesto da bi jo ustanovili sami ter si potem ustanovljene zbornice priborili od oblasti priznanje in pravice! Zanimiva je bila tudi izjava g. Fran Goričana iz Višnje vasi pri Vojniku, ki je povedal, da n. pr. kmetijsko ministristvo še celo kmetijskega sveta, katerega edini slovenski je on, ni dozdaj nikdar sklicalo, — vsaj on ne ve o njem drugega, kot da je dobil nekoč dekret o imenovanju, drugega pa nič! Matija Napotnik iz Tepanje vasi pri Konjicah je vzpodbujal navzoče, naj utirajo kmečki zbornici pot ne le pri oblastih, temveč tudi med kmečkimi ljudmi.

Drugo točko zborovanja je tvorila razprava o zaščiti kmečkih dolgov. Največ zborovalcev je bilo mnenja, ki ga je zastopal g. Misita iz Maribora, uvesti za vse dolgove in vloge valorizacijo, t. j. znižati jih sorazmerno z znižanjem cen kmečkih pridelkov, ker je krivično, če se zahteva od kmeta da vrne isto številčno svoto, ki si jo je izposodil, ki pa je znašala l. 1928, n. pr. vrednost ene krave, dočim znaša zdaj vrednost 4 — 5 krav. G. L. Dolenc iz Ljubljane pa je opozarjal, da valorizacija sama ni dovolj, ker je slovensko kmetijstvo stalno nedonosno in se bodo kmetje vnovič zadolžili, četudi bi se jim del dolgov črtal. Tudi Fran Goričan je povdaril, da je iz dolgoletnega opazovanja že pred desetletji uvidel, da bo prišlo slovensko kmetijstvo v polom, ker je nedobičakosno. Da je to res, so soglašali vsi zborovalci.

Tekom nadaljnj razprave o tem vprašanju, katere se je udeležilo nad 50 govornikov, se je dognalo, da je vprašanje kmečkih dolgov tako zadotano, da se tekom enega večera ne da rešiti, zato se je sklenilo, naj bi se sklicala v ta namen ponovna razprava, ako ne bo medtem zakon že izdan.

Glede zaščite kmečkih posestev se je po daljši razpravi soglasno sprejela resolucija, ki jo je sprejela že ZAKS in ki se je na zborovanju točko za točko obravnavala.

Kot zadnja točka dnevnega reda se je obravnavalo vprašanje stanovske organizacije kmečkega stanu za čas, dokler še ni kmečke zbornice. Zborovalci so se izrekli za enotno in nepolitično kmečko stanovsko organizacijo za vse slovensko ozemlje.

Vprašanje javnih naprav

V potekajočem poletju smo gradili vodovodne zadeve in omenjali, naj bi se vse gradnje vršile ob reki Savi ali naj bi se gradile kapnice, ker naš vodovod ne ustreza življenjskim potrebam mesta Kranja.

Dne 14. 9. in 17. 9. 1935 je zopet v znanem višje ležečem Kokriškem predmestju mesta Kranja primanjkovalo v popoldanskih urah pitne vode in to kakor nalašč onega dne, ko se je imela vršiti v Kranju javna dražba za oddajo del mestnega kopalnišča, katerega dražba pa je bila s strani Kr. banske uprave brzojavno odložena.

Kranj potrebuje nujno ne le v poletju temveč tudi že v jeseni več pitne vode, preje nego kopalnišča, sicer vse maloštevilne kopalnice v novejših hišah nimajo nikakega pomena. Nadalje potrebuje Kranj moderen zdravstveni dom, v katerem bi se moglo otvoriti javno termalno kopalnišče za delavne sloje, ki stanujejo v starejših hišah, v katerih še ni kopalnic. Ta zdravstveni dom bi se moglo in moralo postaviti v Kokriškem predmestju, torej poleg stavbišča, ki je namenjeno za novo šolo. Tako bi zdravstveni dom v resnici koristil ne le širši javnosti, ampak tudi šoli, v kateri bi se nato prihranili vsi sicer potrebni prostori za zdravniške preglede šolobveznih otrok. Menda so nekje pri politični upravi za napravo zdravstvenega doma depenirane večje vsote denarja. Treba se je le še pametno pomeniti seveda za večino naroda in ne z ljudmi, ki tega ne razumejo.

Nadaljna potreba mesta Kranja bi bila cenejša elektrika. Smo ob vodi in vse elektrarne, ki zalagajo mesto Kranj, so na vodni pogon. Naj jim služi za vzgled državna železniška uprava, ki daje ugodnosti na železnica, kar njej ni v škodo, v prid pa narodu, ki mora danes vsak dinar večkrat obrtniti, preden ga izda. Elektrarne, bodisi ta, bodisi ona, bi imele gotovo večji konzum elektrike, če bi bila ta cenejša. Da so državne banovinske trošarine krive zmanjšanjem konzuma, je prav tako jasno. To pa je stvar države in banovine, da one predmete, ki so nam za življenje in obstoj potrebne, ne podražuje, temveč naj bi se iskalo te dohodke drugod, na pr. pri vinu, žganju in predvsem pri špiritu.

Skratka: glas med narodom je tak, da se vse veseli, ko je kr. banska uprava brzojavno odločila, naj se z licitacijo javnega kranjskega kopalnišča še počaka, ko imamo toliko nujnejših zadev, med katere ponovno prištevamo vodo in elektriko ter zdravstveni dom, če hočemo veljati za napredne in moderne v gorenjski metropoli Kranju.

Zlasti pa zdravstveni dom bi kot javna ustanova mogel doprinesati v zdravstvenem pogledu neverjetne koristi od dela zaprašenemu in preutrujenemu človeku, kakor jih doprinese

drugod v pokrajinskih mestih na pr. Tulln, Stockerau, Klosterneuburg, Korneuburg in drugod na Nižje Avstrijskem in Zgornje Avstrijskem, kateri dve deželi sta nam lahko v masičem za vzor.

X. Y.

Da se ne pozabi

Med najgršimi slučajmi brezobzirnega preganjanja v Kranju je pač slučaj notarja Bakovnika!

Gospod javni notar Bakovnik je dobil notarsko mesto v Kranju ob času, ko je bil v vladi še dr. Anton Korošec.

Mesto notarja v Kranju je bilo izpraznjeno in razpisano. Vsi so pričakovali, da bo na to važno in ugledno mesto prišel kak pristaš S. L. S., ki je bila takrat v vladi, ko se je ta služba oddajala. Takrat je zanimalo tudi pisca teh vrstic, kdo pač pride za notarja v Kranj in se je informiral pri merodajnih vodilnih krogih v bivši S. L. S. Pa se mi je reklo nekako tako le: „Od vseh kandidatov je najstarejši in najbolj kvalificiran g. Bakovnik, po vsej pravici gre njemu to mesto.“ Tako je dobil notarsko mesto v Kranju g. Bakovnik, dasi ni bil pristaš S. L. S. Tako so vodilni krogi bivše S. L. S. pokazali veliko objektivnost napram svojemu političnemu nasprotniku. Vsakdo je pač vedel, da je bil g. Bakovnik gentel-manski politični nasprotnik, če se smemo tako izraziti, ki se tudi politično ni kaj mnogo udeleževal in je pač živel le predvsem svojemu poklicu, kjer je užival med svojimi kolegi in med juristi kot strokovnjak velik ugled.

Ko pa je prišla na površje — znamenita J. N. S., oziroma ona klika, ki je odgovorna za vse janičarsko delo bivše J. N. S., pa me nekoč nekdo opozori, da je notarsko mesto v Kranju obljubljeno drugemu, bolj politično delavnemu pristašu J. N. S., ki bo igral v Kranju vlogo „Führerja“. No tega nisem mogel verjeti in sem smatral tako govorico kot navadno politično „raco“; ker so bili do tedaj pač notarji stalni in se ni še nikdar v naši deželi slišalo, da bi kdaj brez disciplinarne preiskave premestili kakega javnega notarja.

Na zadevo sem že pozabil, ko berem v časopisih, da je v Kranj nastavljen kot javni notar g. Tavzes . . . ! G. javni notar Bakovnik je prišel — na cesto! Ostal je brez službe in brez eksistence z ženo in otroci! Gospod notar Bakovnik se pač ni znal s svojim blagom obogatiti in ni mogel nabrati premoženja, s katerim bi mogel preživljati sebe in družino, ko so ga poslali ne v pokoj, ampak naravnost na cesto! Ni čudno, da je radi tega g. notar zbolel tako, da smo se že bali, da tega udarca ne bo preživel . . . !

Njegova hrabra gospa soproga je šla energično v boj za pravice svojega bolnega moža, tudi nekateri prijatelji iz Kranja in Ljublja-

ne so se trudili po svojih močeh, da bi se g. notarju kako popravila krivica. J. N. S. pa je hladno gledala gorje, ki ga je povzročila . . . ! Brez srca, brez čuta za najbolj primitivno pravico bi bila pustila moža in družino popolnoma propasti. Pa je božji prst posegel vmes

in g. notar Bakovnik je zopet v Kranju na svojem mestu . . . ! Zdrav in čil zopet hodi v svojo pisarno in po mestu, oni pa, ki so sodelovali pri njegovi odstavitvi, upravičeno osramočeni upirajo v tla svoj pogled, kadar srečujejo to svojo žrtev.

Tedenske novice

KRANJ

J. R. Z.
Organizacija jugosl. radik. zajednice na Gorenjskem tudi prav lepo napreduje. Zadnje nedeljo se je vršil sestanek v Predvoru in na Jezerskem, kjer sta bili ustanovljeni krajevni organizaciji JRZ ob navzočnosti velikega števila pristašev. V odbor je izvoljen v Predvoru med drugimi Bizjak Janez in Ušlaker Franc, na Jezerskem pa Virnik Maks in Piskarnik Maks. — V organizacijo pristopajo pristaši bivše SLS in je med poštenjaki tudi ostalih bivših strank veliko zanimanje in zaupanja za novo stranko. Stranka pri organizaciji ne dela nobene bučne reklame.

III. OBRITNA RAZSTAVA

Kakor smo že poročali se vrši III. obrtna razstava v Kranju od 29. 9. — 7. 10 v Majdičevem mlinu v Kranju. Prav v zadnjem trenutku smo zvedeli, da je prevzel pokroviteljstvo nad razstavo ban g. Dr. Marko Natlačen. Ze iz tega pokroviteljstva lahko uvidijo vsi oni, kateri naj kot razstavljalci pospešujejo razprodajo svojih izdelkov ali pa interese za to blago izredno velik pomen III. obrtne razstave. Od nje pričakujemo prav upravičeno, da bo združila ne samo celo Gorenjsko, ampak tudi še oddaljene interese.

OKRASITEV RAZSTAVE!

Cujemo, da so dekleta v Smartnem začela zopet plesti vence za obrtno razstavo. Zato po-zrtvovalnost, ki jo store za povzdigo lepše zunanosti, kaže znak naklonjenosti obrtništvu. Ker bo treba prostor Majdičevega mlina res primerno okrasiti, da dobi res primerno lice, prosimo vsa okoliška dekleta, da priskočijo na pomoč. Vrvice dobe v pisarni Združenja (v hiši g. Holzakerja — nasproti glavne ckeve).

ODBOR.

Vinski sejem. Ena izmed številnih senzacij tekom obrtne razstave bo vinska razstava lastnikov vinogradov. Oni bodo dali svoj pristni izdelek za to prireditev. Vse ljubitelje priznanih vin g. Kokla, g. Adamiča in drugih opozarjamo na to prav in izredno priliko.

Razstavni odbor.

„Jadransko stražo“ je krški vladika dr. Srebrnič vnil in zavrnitev v posebnem pismu utemeljil, da list ni tako urejevan, kot bi to pristojalo občutkom našega naroda in da tendenca slik, ki jih list prinaša, ne odgovarja našemu okusu. Prizori, ki jih v slikah prinaša list, bi se na našem Jadranu ne smeli dogajati, kaj šele jih v slikah propagirati. Iz teh in drugih vzrokov je list vladika odklonil.

Gorenjci nosijo TIVAR-jeve obleke, ker so dobre in poceni

TIVAR OBLEKE

Lavtižar Josip:

Junaška doba Slovencev

Zgodovinska povest iz 15. stoletja. Godi se na Gorenjskem ob času turških vpadov.

(Nadaljevanje.)

Prišli so nazaj, kjer sta jih čakali ujetnici, ki se nista mogli z besedami zadostno zahvaliti dobrotnikom. Ena je bila Polžanova Rotija iz Križev, druga pa Markičeva Vida iz Strahinja. S strahom je uvidel Gašper, da so Turki odpeljali Lenco. Ranjena hlapca in rešeni deklici so dejali na uplenjeni voz, vitez Gašper in njegovi spremljevalci so pa jahali ob straneh. Povsod je hitelo ljüstvo skup ter navdušeno pozdravljalo pogumnega Gutenberžana in njegove bojnike. Ganljivi prizori so se vršili v Križah. Nekaj ljudi, ki so bili skriti v bližnjih krajih, je prihitelo vkup in od ust do ust je šlo vprašanje:

„Kje je Grašičeva Lenca?“

XIX.

Po odhodu Turkov.

Lepe rože so cvetele,
drobne ptičice so pele,
Lenca je solze točila,
tihu v srcu govorila:
„Za-me ptice so odpele
sladke pesmi in vesele.“

O Turkih nam je še omeniti, da so divjali tisto leto iz Križev naprej proti Gorenjskemu. Obiskali so Kranjsko goro, Rateče in Belo peč. Od tu so prodrli na Koroško in dospeli iz Trbiža v Zilsko

dolino. V Podkloštru so oropali in požgali veliki benediktinski samostan. Dvesto ljudi, skritih med samostanskimi zidovjem, se je v dimu zadušilo. Iz Podkloštra je nadaljeval sovražnik svoja zločinstva proti Beljaku in okolici celovškega jezera. Od tu se je obrnil na Spodnje Štajersko ter dospel preko Celja zopet v savsko dolino.

Kako pa je bilo tačas v Križah?

Čeprav so našli Križani in njih sosedje svoje domove zopet požgane, vendar niso obupali, temveč se pogumno priprijeli domače grude. Kakor popravijo mravlje, ako jim neusmiljeni človek razdere nanošeno gnezdo, vnovič svojo prejšnjo naselbino, tako so tudi begunci zopet na starem mestu zgradili porušena poslopja. Saj takrat našemu oratarju ni bilo odprte druge poti kakor pot v očetovo hišo. Kvečjemu se je poprijel ta ali oni kakega rokodelstva, drugega izhoda ni bilo nikamor. O tovarnah in strojih nobenega sledú, izseljevanje popolnoma neznano. V Azijo in Afriko so potovali le redki trgovci, znanstveniki ali misijonarji. Ameriko je odkril Krištof Kolumb leta 1492., na tla Avstralije pa je stopil Evropejec Portugiz Godinho de Eredia še le leta 1601. Podjetnost je bila torej omejena, svet je bil preveč oddaljen in promet tako oviran, da je ostal vsak najrajši doma.

Kriški občani so zapustili gorska skrivališča na planinah ter začeli graditi na podrtijah nove domove. Zaradi bližnje zime so si priredili le zasilna stanovanja, glavno delo pa odložili na pomlad.

Toda kakšna je bila cerkev! Bolj podobna hlevu kakor svetišču. Najprej so morali z vilami in lopatami izmetati konjsko nesnago. Potem so pobelili strop in stene, izmili tla ter osnažili al-

tarje. Vikar je cerkev blagoslovil in shranil v tabernakelj Najsvetejše, da se je mogla zopet opravljati božja služba. Ker je bila cerkev takrat samo blagoslovljena in ne posvečena, so odložili posvečenje do leta 1494. Dotična listina, pisana na pergamen, je shranjena v arhivu kriške župnije. Ker je za našo povest velikega pomena, jo tukaj dobesedno priobčujemo, prevedeno iz latinščine v slovenski jezik:

„Peter Karel, kaprulanski škof in glavni namestnik izpraznjene oglejske škofije. S posebnim spoštovanjem do svetega in zmagoslavnega Križa, na katerem je umrl naš Gospod in Odrešenik, smo cerkev svetega Križa, katero so v preteklih letih oskrunili grozoviti Turki, stoječo blizu Tržiča in spadajočo k župniji svetega Kancijana mesta Kranj v oglejski škofiji, danes dne 10. junija 1494 zopet slovesno posvetili po obredu svete rimske cerkve.“

Ta izvirna listina je znamenita v trojnem oziru.

1. Četudi je imela ljubljanska škofija že dne 6. decembra 1461 svoj začetek, so ostale vendar Križe še nadalje v oblasti oglejskega očaka. Pripadali sta namreč s Podbrezjem vred kot podružnici mestni župniji Kranj, podrejeni oglejskemu patriarhatu. Zato se duhovniki v Križah in v Podbrezjah nista imenovala župnika temveč vikarja (namestnika).

2. Kriška cerkev je bila posvečena že pred imenovanim letom 1494. To razvidimo iz besedi „smo jo zopet slovesno posvetili.“ Stala je veliko let poprej. Nekateri trdijo, da je bila tako stara kakor cerkev svetega Jurija v Stari Loki.

20 h v dvorani francoskega krožka v gimnaziji, kjer se bo objavil tudi podrobni razpored.

Invalidska veselica na Laborah. Krajevni odbor U. V. I. v Kranju se zahvaljuje vsem, ki so na kakšenkoli način podprli našo prirediteljsko delo. Ob 15. t. m. Obžalujemo pa, da se je kranjsko meščanstvo v tako malem številu udeležilo te prireditve, ki je bila namenjena najbednejšim žrtvam svetovne vojne. Veselica se je vršila v najlepšem redu.

List Slovenija. Konzorcij „Slovenije“ sporoča, da se list „Slovenija“ razprodaja tudi v vseh kranjskih trafikah.

To je gospodarstvo! Svój čas je kupil Okrožni urad za zavarovanje delavcev od g. Sirca, zeta g. župana Pirca, v Kokriškem predmestju parcelo, da bi se tam zidala potrebna ambulanca in drugo za O.U.Z.D. Vsak otrok v Kranju je vedel, da dotična parcela absolutno ni primerna za tako stavbo. O.U.Z.D. pa je kupil to parcelo, dasi je bilo v Kranju na razpolago več drugih, bolj primernih in cenejših parcel. Gospo. du Sircu je treba pač čestitati, da je to ozko parcelo tako dobro prodal, baje za ca Din 50.000. Ta parcela pa že par let stoji prazna in nič ne donša. Ker pa je bila ta stavbna parcela za dotični namen, za katerega je bila kupljena, neprimerna, je O.U.Z.D. kupil drugo stavbišče, ki pa po mnenju nekaterih meščanov tudi ni kaj posebno primerno za stavbo, ki jo namerava zidati v Kranju O.U.Z.D. Kranjsko prevalstvo se za to kupčije zelo zanima in bi želelo, da mu oblasti oskrbe pojasnijo, čemu se kupujejo parcele, ki potem stoje prazne in nič ne donšajo.

Dekliški pevski zbor se ustanovi v okrilju Prosvetnega društva v Kranju. Vsa ona dekleta ki imajo veselja do petja, naj pridejo v nedeljo po osmi maši v župnišče v pevsko sobo.

Arondacija občin. Občinski odbor v Predosljah je v svoji zadnji seji soglasno sklenil, da naj se ustanovi samostojna občina Predoslje, vasi Čirčiče, Huje, Klanec, Premskovo, Gorenje in Rupa, pa naj se priključijo mestni občini Kranj. Prebivalstvo teh vasi in tudi Struževega se je z dvotretinsko večino volilcev izjavilo za priključitev k Kranju. Sedaj ima še besedo občinski zastop Kranja. Kakor čujemo, se med okoliškimi vasi širi misel, naj se v slučaju, če kranjski občinski odbor odkloni priključitev teh vasi h Kranju, ustanovi samostojna občina Kranj-okolica, k kateri bi se od Kranja priključila še Gorenja Sava in občina Stražišče. Mi bi kranjskim občinskim možem v interesu Kranja svetovali, naj ne odbijajo okoliških vasi, ker se kaj lahko zgodi, da bo ostal Kranj sam brez Gorenje Save! Potem pa gospodje na občini lahko napravijo ob Kokri in Savi velik kitajski zid in naj zabarikadajo svojo „naprednost“. Seveda se bodo potem iz Kranja morali izseliti tudi še trgovci in drugi obrtniki in starodavni Kranj bo lahko postal res vaška občina z nekaj naprednimi penzionisti.

Živahno delovanje kranjske JNS

Ker smo dolžni kot vestni kronisti beležiti vse važnejše dogodke našega mesta, ne smemo prezreti obnovljenega živahnega delovanja naše JNS v Kranju, kar dokazuje zlasti zadnja seja te partije. V petek dne 15. t. m. so sklicali naši JNSarji zvečer v mestno hišo vse svoje pristaše na tajno sejo, ki je trajala do 11. ure po noči in je bila zelo živahna. Povabljenih je bilo na njo sicer 22 oseb — toliko jih je namreč v Kranju še zaupanja vrednih ostalo od velike armade JNS. Vabilu se je pa odzvalo samo 7 oseb. Kaj so ti gospodje sklepali in sklenili nam ni znano, saj je bila seja strogo tajna, na gostilniške govornice pa, ki so komentirale važne sejne razgovore, ne moremo ničesar dati. Le toliko smo izvedeli, da je bil od vseh izostalih opravičen samo eden, ki spada med najzvestejše JNS pristaše, ker se je tedaj, ko je bila seja, nahajal v Ljubljani kot opazovalec bakljade banu dr. Natlačenu.

CERKLJE

Veselica. Prostovoljna gasilska četa Cerklje je priredila predpreteklo nedeljo v Cerkljah v prostorih ge. Franje Sajevečeve, vrtno veselico. Ljudstva ni bilo za drench.

Vodovod: Vendar enkrat se je sestavil delavni odbor s predsednikom g. dr. Bohincem, ki se je že dolgo časa zanimal za to stvar in ni mu bilo moč uspjeti, saj so ga še na srezkem načelstvu „priporočili“ kot protidržavni element. Sedaj pa, dragi občani, nam ne kaže drugega kot da damo g. dr. Bohincu zaupnico in gremo na delo. Žrtve bodo, to je gotovo, ali sliši se od merodajnih strani, da če bomo le količkaj požrtvovalni, nam gmotna dajatev skoraj odpade. Da pa ne bi ušla ta prepotrebna voda so nam naši dobri rojaki, ki ne bivajo tukaj, sami ponudili svote po 10.000 dinarjev, za kar smo jim prav iz srca hvaležni.

Zmagoslavni večer. Pretekli teden v petek zvečer ob deveti uri so zagrmeli strelji v grajskem hribu nad Cerkljami v pozdrav in čast našemu novemu banu Dr. Marku Natlačenu. Zagoreli so veličastni kresovi kot ob Dr. Koroščevi proslavi. S tem narod pokaže svojim junakom vstrajno zvestobo. Ob nastopu novega bana se čutimo rešene rinogov in lahko pričakujemo boljše bodočnosti.

ŠENČUR

Lepo evharistično slavlje na Visokem. Za zaključek evharističnega leta je priredilo Visoko nenavadno lepo svečanost. Na praznik Žalostne Matere božje (preteklo nedeljo) se je zbrala vsa obširna šenčurska župnija na lepem Viso-

kem. Slavnost je pričela z izpostavljenim sv. R. T. pred katerim se je ves dan zgrinjalo pobožno ljudstvo. Proslava je bila namenjena 200 letnici bratovščine umirajočega Zveličarja, obenem pa se je med slovesno rimsko procesijo postavil kip Z. M. božje v znamenje sredi vasi. Ob 6. zjutraj in ob 10. dopoldne je bila služba božja, ob 10. zvečer pa je bil v cerkvi govor in nato pete litanije Matere božje. Govoril je domačin Visočan — nadškofijski ravnatelj g. Jagodic Jožef. Z izbranimi besedami je pričaral evharističnega Kralja po vsej maši slovenski domovini. Rekel je: „Visoko iznad telesne kraljije i breztelesna večna resnica, svetla in jasna kot rane na Njegovih rokah in srcu. A ta resnica je, da je On Gospod naš in naš Bog. To nam srce govori, srce, kadar se z Njegovo milostjo dvigne v te božanske višine in kot sladko roso uživa mir, oproščenje, blagost in ljubezen Njegovo. Kristus, vladar zemlje in nebes, nam bo dal krila, da se dvignemo iz samega sebe k Njemu v Njegovo naročje, in da se po žalostni Njegovi Materi Mariji napijemo izvora vode žive, ki teče v večnost.“ — Zvečer po avemariji so okna stanovanj zažarele v nešteti lučih. Ob pritrkavanju zvonov je krenil iz cerkve dolg sprevod. Krasen, tajen sprevod je bil to, posebno, ker so v tolikih rokah migotale prižgane sveče, prav kakor bi v sanjah gledal v neskončno modrino neba na čudovito rimsko cesto. Res lepo je zaključil spored v cerkvi Te Deum. Le zamislite si: pevski zbor 30 grl, dekleta v narodnih nošah in krasen bariton, ko pojo:

„Hvala večnemu Bogu“

To za spomin mnogim, ki so doživeli ta dan in vzpodbudo vsem številnim pevcem, ki so prepevali na Visokem na tako častni cerkveni praznik. A tudi v zahvalo! Saj nas pesem veže in druži v vsem, kar nas je, in nas bo navduševalo. Hitro je minul svečani dan — blesteč simbol lepe cerkvene prireditve, a vendar komaj dovolj blesteč za vso ono navdušenje, ljubezen in vero v naše vstajenje.

TRZIC

Iz občinske seje. 12. septembra se je vršila seja občinskega odbora. Zanimanja za to sejo je bilo v javnosti precej, kar je pokazala udeležba poslušalcev in pa tudi odbor je bil skoro polnoštevilno zastopan. K seji je bil povabljen tudi g. Beđenk, veterinar v Kranju. Javnost je polagala posebno važnost na dve točki dnevnega reda: Nakup hiše Erika Gissman in oddaja službe mesooglednika.

Pri točki nakup hiše je g. župan poročal, da je prejel spomenico, v kateri se zahteva, da se čimprej kupi omenjeno hišo. Kot odgovor na spomenico sporoča, da je storil vse potrebno, da ima občina zagotovljeno predkupno pravico in da je zaprosilo pri SUZOR-ju posojilo poldrug milijon dinarjev. — Nadaljne posojilo Din 100.000.— za popravo klavnice pa namerava občina dobiti pri Kranjski mestni hranilnici v Kranju. Da je poprava klavnice nujno potrebna, je občinskim odbornikom dokazal g. veterinar, nakar je odbor soglasno odobril najetje posojila. — Za službo mesooglednika je dobil največ glasov izmed prisilcev g. Vincenc Zadražnik. — Sklenilo se je kupiti posebno pištolo za ubijanje govedi v klavnici. Napravi se tudi električni stol za klanje prašičev. — Občina je prejela 29 plinskih mask, ki so precej drage. — G. župan je tudi poročal, da je imel ob priliki požara škode 20.000.— Din. g. Razboršek pa 40.000.— Din. Škode je bilo največ radi tatvine. — Občinski odbornik g. Padar je protestiral, ker ga je v javnosti hotelo občinsko predstojništvo prikazati kot ovaduha, ker se je v imenu prebivalstva pritožil na občino radi nekaterih nerednosti, ki se dogajajo v Trziču.

Invalidska loterija. Voj. inv. prirede 21. sep. efektno loterijo in se ta dan vrši tudi žrebanje. V ta namen so zbrali že prav lepo število krasnih dobikov. Srečke so samo po 2 Din. Prodajajo se v dveh trafikah vojnih invalidov in pri nekaterih članih. Ker je srečk prav majhno število, segajte pridno po njih, da morete zadeli lepe dobitke. Žrebanje bo pravočasno razglašeno. Nakup toplo priporočamo.

Kufre dol, kufre gor. Svój čas je ravnatelj Lajovic delal na to, da se je preselila obrtna nadeljevalna šola iz ljudske na meščansko šolo. Seveda je on kmalu nato postal vodja obrtne šole. Upravni odbor te šole je pa sklenil na svoji zadnji seji 5. t. m., da se šola zopet preseli nazaj v poslopje ljudske šole.

Karambol. Jemstrle Leopold, pekovski vajenec, je vozil od Sv. Ance proti Trziču s kolesom. Na ovinku pri opušenem rudniku mu privozi nasproti avtotaksi g. Župana iz Križev. Zadel sta precej močno skupaj. Jemstrle je dobil večje poškodbe na glavi. Zdravnik ga je odposlal v bolnico.

Angeleček varuh. Skozí okno je padla Svajger Bogomila, stara leti, hčerka šoferja v Trziču. Otroci so odprli okno in ga najaz samo priprli, kar je bilo vzrok, da je pred očmi svoje matere padel otrok skozí okno 5 — 6 m višine. Oddali so jo takoj v bolnico. Sedaj je že izven nevarnosti. Poškodba je bila lažjega značaja na glavi.

PODBREZJE

Vaclav Vondraček — 70 letnik
Naša župnija je zadnjo nedeljo doživela vesel praznik: slavila je dvojni jubilej g. župnika Vondračka — 70 letnico njegovega življenja in 25 letnico njegovega pastirovanja med nami.

SPREMENBA POMOČNIKA BANA

Kakor smo med zadnjimi vestmi doznali, je dosedanji pomočnik bana g. dr. Otmar Pirkmajer premeščen v državni svet, a na njegovo mesto je imenovan g. dr. Stanko Majcen, dosedanji načelnik v ministrtvu notranjih zadev.

Iskreno pozdravljamo novega g. pomočnika bana ter mu želimo mnogo zdravja in moči za koristno delovanje na novem mestu za dobrobit Slovenije.

G. V. Vondraček je po rodu Čeh iz Parkarca v Budjeviški škofiji. K nam ga je pripeljala prošnja tedanjega ljubljanskega semeniškega ravnatelja dr. Kulavica, ki je iskal med Čehi kandidato za naše semenišče. Od 7 tovarišev ki so tisto leto prišli v Ljubljano, je živ le še naš jubilaat. Po ordinaciji 1890 je služboval v Sv. Križu pri Kostanjevici in v Št. Jerneju, kjer je tudi častni občan; po kratki službi v Dobruču pa je odšel na prazno župnijo v Ambrus. Tam je ostal 11 let. Leta 1909 pa je prišel v prelepo podbreško župnijo, ki jo vodi do danes.

Župljani so se lepo pripravljali za proslavo, da pokažejo svojemu dušnemu pastirju vdanost in ljubezen. V soboto zvečer so mu zapeli pevci podoknico in mu izročili lep dar. Drugi dan pa se je zbrala polna cerkev faranov k slovesni zahvalni daritvi. Prvi župnikov krščenev v Podbrezjah, gosp. kaplan Franc Jeglič je v lepih besedah župljanom razložil, kaj jim je župnik, kako je treba razumeti njegovo delo v župniji, kako je včasih težko in neprijetno, a tedaj najbolj potrebno.

Popoldne pa se je dvojnemu jubileju pridružila še tretja slovesnost: g. župnik je za spomin na svoji obletnici kupil Marijinemu vrtcu lepo zastavo, ki naj bi bila ta dan blagoslovljena. Lep nagovor, ves pesniški in poln globokih misli je imel g. Anton Komljanec. Slovesno blagoslovitev zastave so zaključile pete litanije. Potem so župljani povabili g. župnika k akademiji v skromno dvorano prosvetnega društva, kjer so bile izrečene prelepe čestitke v petju, deklamacijah, darovih, nagovorih in svežih prizorih. Društva, šole, župljani, vrtci, otroci, fantje so se vrstili na odru in v živi besedi poudarjali delo g. župnika. Tako se je lepi družinski praznik zaključil s prijetnim občutjem ljubezni in spoštovanja.

HOTEMAŽE

Prenovitev cerkve. V Hotemažah je bilo zadnje tedne okrog cerkve nenavadno živahno. Vaščani so s kulukom prenavljali svojo cerkev — znotraj in zunaj. Umetnostno vodstvo je imel v rokah g. Vomberger Jernej iz Cerklj. Moramo reči, da se je njegova umetniška zamisel glede prenovitve izkazala za zelo posrečeno! Cerkev je v novih barvah postala vsa druga — prijazna, topla, svetla, domača, da se gledalec kar ne more ločiti od nje! Hotemažanom pa moramo naravnost čestitati, da so pokazali toliko vneme in požrtvovalnosti za lepoto svoje cerkve, katere veliki altar s svetim Urbanom je pravi biser baročne umetnosti! Po pravici so lahko ponosni nase in na svojo lično cerkev.

Naši kulturni spomeniki

Starološki kaplan Janez Veider.

Novoodkrite slike in druge zanimivosti crngrobške cerkve.

Križanju sledi ganljivo snemanje s križa, ki ga moremu tudi imenovati objokavanje Kristusa. Oddelek slike desno od Kristusa zakriva novejši obok lope. Lepo je ohranjen Kristus, ki je na polovico že snet s križa. Sklonjena glava je sicer mrtva, a še vedno neizmerno lepa in častitljiva. Čez pas opira mrtvo telo Gospodovo resen starček z belo brado in dolgimi sivimi lasmi (Nikodem). Za njim stoji sklonjena žalostna Mati. Z obema rokama drži Sinovo desnico in jo objokuje. Prekrasen je njen v grenko žalost potopljen obraz. Za Marijo stoji pokoncu Janez in pobožno sklepa roki v molitvi. Zdi se, da se je že umiril v strašnem trpljenju. Zelo zanimiva je zadnja slika v tej vrsti. Predstavlja pokop Kristusov. Ker je ta slika obkrajna, je zelo spretno skombinirana v obkrajni kot trikotniškega čela cerkvenega pročelja. Prav v kotu je spet viden starček Nikodem, ki ima opraviti pri Jezusovi glavi. Gospod leži raztegnjen vrhu sarkofaga. Spodnji del telesa je pokrit s tenčico. Roki sta prosti. Desnico mu spet dviga žalostna Mati kot da se kar ne more ločiti od Sina. Marija stoji za sarkofagom in je vidna od prsi dalje. Spet tu občudujemo njen krasni obraz, ki ga nagiba proti ležeči Kristusovi glavi. Kako nekaj edinstvenega je ta obraz, ki ga nagiba proti ležeči Kristusovi glavi. Kako nekaj edinstvenega je ta obraz Gospodov Veličastvo častitljive smrti je razlito na njem. Nekaj posebnega je na tej sliki Magdalena. Seddi čisto spredaj pred gledalcem, ki mu kaže hrbet in zadnjo stran glave z dolgimi valoviti lasmi. Desnico je dvignila in s palcem doteknila Kristusove rane na levi roki, ki počiva Gospodu na njegovih prsih. Za Marijo je brezdvoma stal Janez, ki se ni ohranil. Pravtako se ni ohranila obkrajna oseba ob nogah Kristusovih (Jožef Arimatejec). Le njegova desnica je vidna, s katero ima opraviti ob nogah Jezusovih, ki jih povija v tančice. — Nižje od te vrste slik se vrsti zadnja četrta vrsta. Ta je bila ze-

lo spretno razvrščena med portalom in dvema obkrajnima okencima. Te slike so najslabše ohranjene, ker so bile pač najbolj izpostavljene vsled svoje nizke lege. Začno se slike na desni strani tik ob sedanjem poznogotskem slavnem portalu. Prav ta portal je uničil polovico prve slike vstajanja. Ohranjeni sta le ženi, ki sta šle v grob obiskat. — Nato sledi vnebohod. Apostoli kleče na desni in levi. Vmes so vidne v višavi noge v nebo hitečega Kristusa. Zaznatna sta tudi še angela. — Naslednja slika ni več zaznatna. Morda je predstavljala prihod sv. Duha. Tudi ostale slike se več ne razločijo. — Tako je torej bilo pročelje druge crngrobške cerkve. Ze sem zgoraj omenil, da je bil pročelju prizidan zvonik. Tudi njegova sprednja stran je bila podobno poslikana kot pročelje. Od te slikarije se nam ni ohranilo drugo kot slikani vrhni obročni pas pod sedanjostreho nad lopo in pa barvna plast od prvotnih slik, ki se javlja na odbitih mestih slike, ki je sedaj na tem mestu in ki jo bom kot zanimivost svoje vrste popisal pozneje. Ni izključeno, da so bile od istega Giottovega učenca poslikane tudi ostale zunanje stene. Od njih se je ohranila le severna vzdolžnica. In ta res kaže pčle sledove nekdanjih slik, ki pa jih je mrzli sever v skoraj šestih stoletjih docela izmil.

(Dalje prihodnjič).

Š A H

Opozarjamo na šahovsko simultanko, ki se bo vršila dne 29. t. m. v salonu hotela „Jelen“. Razpisanih je tudi par nagrad. Pred produkcijo bo kratko predavanje o šahu. Začetek točno ob 19. uri zvečer.

Gospodarstvo

PREMOVANJE KONJ 1935.

Srezko načelstvo v Kranju razglašajo: Glasoma razpisa kr. banske uprave od 2. 7. t. l. III. No. 2907/3 in zadevnega sporeda Konjerejskega društva za dravsko banovino od 19. 6. t. l. No. 107 se bo vršilo v Kranju v pondeljek dne 30. septemb. t. l. s pričetkom ob 3 uri popol. konjsko premovanje za srez Kranj. Premovanje bo na živalskem trgu v Kranju.

K premovanju so pripuščene le mrzlokrvne pasme in sicer:

1. Plemenske kobile z letošnjim žrebetom,
2. Žrebice 3 in 4 letne, morajo biti oplemenjene, 3 letne so lahko oplemenjene.
3. Žrebice 2 leti stare,
4. Žrebice 1 leto stare.

Vse živali, katere se priženejo, morajo imeti neoporečno dokazan rod z uradnimi spuščalnimi listi.

Na premovanju se bodo določili posebno lepi letošnji žrebički, kateri bodo dobili po posebnem pravilniku vzdrževalnino in se bodo v slučaju dobrega razvoja nakupili kot plemenski žrebci.

Žrebeta, ki bi prišla v poštev, morajo imeti obojestransko dokazan rod ter morata biti oče in mati iste pasme.

Za vredne živali se bo delilo denarne nagrade. Konjerejcu, ki prejme darilo, ki pa ni član Konjerejskega društva, se bo odtegnilo 20.— Din članarine za to društvo. Letos se bode povsod sprejemalo v rodovniško knjigo. Za vsako v rodovno knjigo sprejeto kobilo ali žrebico se bode vplačalo enkrat za vselej 10. V rodovnik sprejete živali se bodo zaznamovale z žigom.

Za vsako prignano žival je doprinesli živinski potni list ter skočni listek kot dokazilo, da izvira od državnega ali pa od licenciranega zasebnega žrebca.

Vsi konji morajo biti opremljeni z dobrimi uzdami odnosno povodci, lepo očiščeni, kopita negovana.

Prosveta

Naše prosvetno delovanje

Pazimo na umetniške in zgodovinske stavbe!

Zadnjič smo omenjali, da bi bilo prav, če bi prosvetna društva vzela v svoj program tudi skrb, da se ne kvarijo slike in druge razne umetnine po znamenjih in privatnih ter javnih stavbah. Pa tudi poslopjem je treba posvečati več pozornosti, kakor pa smo to doslej storili. Koliko je po naših krajih prelepih cerkev, kapel, vaških znamenj in drugih javnih stavb. Čeprav so taka znamenja na videz brez kakega večjega umetniškega pomena, imajo za vaško ali farno skupnost vendar le velik pomen v enem ali drugem smislu. Vse, kar je glede umetnosti ali zgodovinskega pomena navezано na take stavbe ali spomenike, je spadalo v delokrog prednikov in njihovega življenja. Vse to pa morajo verno varovati tudi njihovi potomci radi spomina ali drugih namenov, radi katerih so bile stavbe grajene. Da so pri tem izuzete vse one stavbe in naprave, s katerimi se slovenski narod nikakor ne more ponášati ali pa so mu celo v sramoto radi njegove lastne krivde, to se menda samo po sebi razume. Pa še pri takih stavbah je treba,

predno se jih odstrani, dobro pomisliti, če naj ravno slab vzgled morda ne bo varuh sedanjih rodov, da ne krenejo na napačna pota. Vse te in slične javne stavbe je treba imeti v evidenci in zanje tudi primerno skrbeti. Pri proučevanju teh stavb bomo marsikdaj našli tudi prav lepe misli, katerih nobena sodobna umetnost ne bo mogla spodrinuti, kajti včasih so imeli ljudje več časa za razmišljanje in so radi tega nastale tudi umetnine trajne vrednosti, ki so nam še danes lahko za vzgled. Varujmo zato naše spomenike in učimo se iz njih lepih stvari, ki naj se pri novih delih ozirajo tudi na našo starodavno kulturo! Če je kdo na vasi pozvan, da se briga za take spomenike, tedaj so za to pozvana prosvetna društva. To je toliko bolj potrebno naglašati, ker je bila vzgoja našega naroda pod zadnjimi režimi le preveč grobo ispeljevana in ni vzgajala med mladino v šolah čuta za našo staro kulturo. Brez te pa ni naroda sredi evropskih narodov in kdor tako dela, ta uničuje svoj narod prav zavedno.

Pri stavbah pa se je ozirati tudi na privatne stavbe. Na njih vzdrževanje seveda ne more imeti nobeno društvo takega vpliva, kot na javne stavbe. Vendar je treba tudi njim posvečati mnogo pozornosti. Koliko je prav lepih stavb, ki niso samo praktične, ampak tudi lepe umetnine. Le pojdmno po gotovih okoliših in našli bomo kar zaokrožene pokrajine, kjer so bile stavbe delane po določenih osnovah. Tako imamo tipične gorenjske hribovske hiše, kozolce, skednje in druge stavbe. Te stavbe tvorijo celote v obliki posestava ali tudi cele vasi. Pa vsa ta naša dela niso še dovolj proučena ne z gospodarskega, ne umetniškega stališča. Koliko pobud se dobi pri takih stavbah zlasti se če se jih primerja stavbam v drugih krajih! Trud in znoj in narodni obstoj je navezan na take stavbe in tudi umetnosti ni v njih ravno za prezirati. Prosvetna društva bi morala imeti vse, kar se tiče takih stavb, v evidenci in kar je za narod pomenbena bodisi radi spomina ali njegovega napredka — vse to preceniti in izrabiti.

Na naših poslopjih so tudi razni okraski. Pri tem ne mislimo samo na prelepe nageljne in druge svetlice na naših oknih, ampak na vso prelepo ornamentiko, ki je skrita na naših domovih in gospodarskih poslopjih. Koliko umetnin je v njih skritih, ki še niso nikjer obelodanjene in so vendar naša last. Vse to je treba spraviti na dan in to umetnost tudi pokazati svetu. To je toliko bolj potrebno, ker nas celo nekateri naši rojaki kaj radi blatijo, češ da mi nimamo svoje lastne kulture, ampak da smo kar slepo posnemali tujo kulturo. Tako pa zginjevajo naši kulturni zakladi vsako leto bolj, čim bolj se tudi naše zgradbe racionalizirajo radi katastrof ali drugih vzrokov. In vendar je na takih stavbah vse polno umetnosti in tudi pomenbnejših dogodkov, ki so vredni, da se jih zabeleže v naše časopise, ki se pečajo z narodovim dejanjem in nehanjem. Dekoracija oken vrat, balkonov, ostrejši ali kje na tramovih skriti spomeniki so naša narodna last in dokaz naše visoke kulturnosti. Prosvetna društva naj skrbijo, da se te umetnosti ne prezira, ampak času primerno goji in spopolnjuje. Tako se bomo izkazal tudi hvaležno svojim prednikom, ki so nam gradili prelepe domove morda v še lajših teževah, kakor pa mi danes živimo.

Drama „V VALOVIH BOLESTI“

Je izšla v novi pomnoženi nakladi.

Vsebina: Andrej in Olga se idealno ljubita. Marijan — Andrejev tekmeec — in Rajmund njen oče — se zoperstavljata. Ze menita Andrej in Olga po srečno prestanih zaprekah, da sta na cilju. Tedaj zvesta iz ust umirajočega očeta Rajmunda, da sta brat in sestra.

Igra, ki ima 4 dej., vsebuje 8 moš. (4 glav.) in 10 žen. (4glav.) vloge. Scenerija: sola in planina.

Knjiga se dobi po znatno znižani ceni.

Interesenti naj se obrnejo na naslov: Pavel Bobnar, Senčur.

S p o r t

Sport in surovost

Na naslov šolske in javne oblasti v Kranju.

V Kranju obstoja sportni klub z imenom „Korotan“, ki poleg drugih panog sporta goji tudi nogomet in prireja javne nogometne tekme. Na te tekme prihaja precejšnje število gledalcev, ki se zanimajo za nogomet. Do tu vse lepo in v redu. Sport je varen vzgojni faktor in je popolnoma v redu, da se ga mladina oklepa. Ni pa prav, če se sport goji tako, da kvari mladino. In ravno to je namen tega članka, da pove jasno in odkrito, da je sport v Kranju zasedal med našo mladino mnogo surovosti. Toliko surovosti ne vidimo zlepa nikjer kot na igrišču kranjskega S. K. Korotana. Tu se slišijo iz vrst publike take surove psovke, da zastojno iščete enakih v najbolj zaostali hribovski vasi. In lahko vidite tudi dejanske spopade. Kar groza postane človeka, ko sliši iz vrst gledalcev ščavajoče klice kot n. pr. „Pohodi ga“, „Ubij ga“, „Stopi mi na trebuh“

itd. Poleg tega slišite še razne druge klice, ki zvone tako, da ne veste ali ste zasli v svinjak ali v divjo džunglo. S kakšnimi utisi morajo odhajati iz Kranja gostje, ki tukaj igrajo „prijateljske tekme“? Kaj si morejo ti misliti o srčni kulturi kranjskih sportnikov?

Sedaj ko poznamo greh, si še grešnike ogledimo. Kdo so? Ravnateljstvo državne gimnazije in tekstilne šole bo gotovo hvaležno, če mu povemo, da so ti „vrli sportniki“ številni dijaki teh dveh zavodov. Svetujemo ravnateljstvu teh zavodov, da si ob priliki ogleda eno takih nogometnih tekem. Obenem obe ravnateljstvi radi ugleda teh zavodov prosimo, da store proti širjenju te surovosti med njihovimi dijaki najenergičnejše ukrepe s tem da

1.) prepovedo svojim dijakom pod najstrožjo kaznijo igranje nogometa;

2.) da prepovedo svojim dijakom tudi vsak obisk nogometnih tekem.

Javno oblast pa prosimo, da pošlje na vsako tekmo poleg občinskih redarjev še pomnoženo orožniško patroljo, ki naj proti takim surovežem postopa po zakonu. V interesu ugleda vsega kranjskega meščanstva je, da se tako barbarstvo in surovost zatre, četudi s skrajnimi sredstvi. Pozivamo pa tudi vodstvo S.K. Korotana, da prepreči take surovosti med publiko in da poleg zgolj sportnega vzgajanja skrbi tudi za srčno omiko svojih članov in simpatizerjev. Zalostno dejstvo je, da se tudi klubovi reditelji odlikujejo s surovimi izpadi proti gostom, mesto da bi večinoma vršili svojo dolžnost. Naj odbor S.K. Korotana upošteva te naše želje, take člane pa, ki so mu v sramoto, naj izključi iz svojih vrst.

Poznamo še druge vnete „drukarje“, ki se še prav posebno odlikujejo v svoji „sportni kulturi“, in če ne bodo surovosti prenehale, bomo njih imena javno objavili, da bodo tudi njih delodajalci vedeli, kakšne neotesance imajo v svoji službi. Naj nam nihče ne očita, da smo starokopitni in proti sportu. Mi cenimo, visoko cenimo res pravi zdravi sport, in ravno za to bomo uporabili vse sredstva, da bo sport v Kranju sledil svojemu pravemu namenu. Surovosti in kanibalske metode bomo odpravili, pa četudi bi nam bilo treba v to svrhu izposlovati od oblasti prepoved igranja javnih tekem.

Vse poklicane pa prosimo, da nas v tem prizadevanju podpirajo.

MALI OGLASI

Za vsako besedo v malih oglasih se plača 0-50 D. Najmanjši znesek je 6 Din

Otomane, divane, modroce in vsa v to stroko spadajoča dela vam nudi najceneje ter se priporoča Viktor Tonejz tapetnik, v hiši g. F. Azmana.

Važno! Modroce! Otomane, spalne divane itd. izvršuje solidno in po nizki ceni Bernard Maks, tapetnik, poleg Stare pošte, Kranj.

Priporočam svojo zalogo vseh vrst dežnikov. Sprejemajo se popravila in preobleke. Izvršujem jih točno in solidno

Jenko Alojzij
dežnikar

KRANJ, (poleg trgov. g. Jazbeca)

Kranjsko glazbeno društvo rične s t. oktobrom t. l. redni pouk za začetnike, kdor ima veselje do glazbe naj se prijavi pri društvenem tajniku, Savski breg 9, Kranj.

Učenka kršćan, staršev z dvema razred. meš. Šole želi iti v trgovino. Naslov v upravi lista.

Natakarica, z dobrimi in več letnimi spricvali z znanjem nemškega jezika, želi nastopiti službo v boljši gostilni v Kranju. Naslov pove uprava lista.

Proda se večja množina rabljenih kopit po nizki ceni. „Jadran“, Kranj.

Naprodaj imam dobro ohranjen valilni aparat. Kdor se zanima za perutnino naj ne zamudi ugodne prilike, ker je cena aparatu nizka. Naslov v upravi lista.

Našla sem poročni prstan v Otočah. Dobi se v upravi lista.

Fanta starega 15 ali 16 let sprejemem v službo za kmečka dela. Naslov v upravi lista.

Večje skladišče v Kranju se odda v najem. Naslov pove uprava lista.

Razne skupine, kakor gostije, gasilce, društva pridem slika na dom in to brez površka cene.

JUG, fotograf, Kranj
(sedaj nasproti trg. Savnik)

Naznanilo!

Naznanilo!

Cenjenemu občinstvu naznanjam, da sem v Tavčarjevi ulici poleg pekarnice Bučar odprl na novo trgovino z mešanim blagom.

Potrudil se bom, da gospodinje zadovoljim z vedno svežo špecerijo in primernimi cenami.

Priporočam se cenjenemu občinstvu kod začetnik za obilen obisk

VREČEK ANTON, KRANJ
trgovina z mešanim blagom

Ženini in neveste

vse potrebno dobite v I. zlatarski delavnici na Gorenjskem

B. Rangus, Kranj

Istotam lepa izbira ur, zlatnine, srebrnine, očal, toplomerov, „Bleikristall“ jedilni pribor v srebru in Chromu itd. — V Vašem interesu je, da si pred nakupom ogledate res veliko izbiro po solidni ceni. Popravila se strokovno in točno izvršujejo. — Kupujem staro zlato in srebro.

Za zimo se oblečete poceni in toplo pri

Jazbecu

Istotam blago za obleke, velikanska izbira srajc, klobukov, zimskega perila, hubertusov in neštetost predmetov potrebnih za vsakogar.

Priporoča se

Albin Jazbec, Kranj

VINA

iz Centralne vinarne v Ljubljani, Frankopanska ulica 11, bodo zadovoljila Vaše pivce najbolj!

Po predpisu slike za legitimacije 4 kornade za Din 25/- Vam izvrši **JUG, fotograf, Kranj** (sedaj nasproti trg. Savnik)

SLABA OBUTEV ŠKODI!

Ce nosite v deževnem času **slabo obutev**, je gotovo to kvarno za Vaše zdravje. Vsako obuvalo mora biti tako, da noga more dihati in da človeka še tako naporna pot ne utruji. Čevlji lahki in težki, kupljeni v domači trgovini

Franc Strniša-Kranj

so najboljše. Kdor enkrat kupi pri nas, ostane naš stalni prijatelj. Vsa popravila se izvršijo solidno in hitro.

HRANILNICA in POSOJILNICA v KRANJU

(Ljudski dom) r. z. z n. z.

Sprejema hranilne vloge in tudi vloge na tekoči račun. — Hranilne vloge se lahko vplačujejo tudi potom poštne hranilnice in so vlagateljem tozadevne položnice na razpolago.

Nove hranilne vloge se obrestujejo po dogovoru in se izplačujejo vsak čas brez napovedi.

Hranilne vloge se obrestujejo najugodneje.